

Особливості управлінської діяльності в системі освіти

У статті розглядаються основні теоретичні результати дослідження особливостей управлінської діяльності в системі освіти через застосування системного, стратегічного, синергетичного, рефлексивного, особистісно-діяльнісного, діалогового підходів. Виділені функції управлінської діяльності в освіті: інформаційно-аналітична, мотиваційно-цільова, планово-прогностична, організаційно-виконавська, контрольно-діагностична, регулятивно-корекційна. Ключові слова: освіта, управлінська діяльність, підхід, функція.

Впровадження ефективної системи управління в усі суспільно-соціальні сфери є одним із основних факторів забезпечення демократичного поступу України на принципах євроінтеграційних цінностей.

Національна доктрина розвитку освіти наголошує на необхідності створення умов розвитку і саморозвитку кожної особистості, формування покоління, здатного навчатися упродовж усього життя, створювати і розвивати цінності громадянського суспільства. Це, у свою чергу, вимагає пошуку нових підходів, форм та змісту педагогічної діяльності, що можливе при здійсненні якісно нової управлінської діяльності.

Мета статті - розкрити особливості управлінської діяльності в системі освіти, охарактеризувати функції управлінської діяльності в системі освіти.

Аналізуючи наукові джерела, можемо стверджувати, що за останні десятиліття інтерес науковців до управлінської діяльності в системі освіти продовжує зростати. Доказом цього є дослідження провідних вітчизняних учених, а саме: В.Маслова(теоретичне обґрунтування і практичне забезпечення змісту підготовки керівників ЗНЗ); Г.Дмитренка (стратегічний менеджмент);

Г.Єльнікової (наукові основи моніторингу якості управлінської діяльності), В.Гуменюка(інформаційне забезпечення управління ЗНЗ); О.Мармази(модель управлінської діяльності керівника); В.Бондаря, Т.Сорочан(підготовка керівника ЗНЗ); Л.Даниленко (управління інноваційною діяльністю в освіті) тощо.

В контексті нашого дослідження, погоджуючись із М.Поташником, ми розуміємо під управлінською діяльністю безперервний процес послідовних дій, що здійснюються суб'єктом управління, у результаті яких формується й змінюється образ керованого об'єкта, встановлюються цілі спільної діяльності, визначаються способи їх досягнення, розділяються роботи між її учасниками й інтегруються зусилля [5].

Сучасний характер суспільного розвитку висуває до керівника більш значущі вимоги, директор стає ключовою фігурою в здійсненні управлінської діяльності, тому модернізація освітнього процесу вимагає модернізації управління:

1) Сучасний навчальний заклад існує в ринкових відносинах. Тому директор має оволодіти технологіями менеджменту і маркетингу в освіті, щоб не залишитися осторонь від реалій сучасного життя. Директор – менеджер управляє розвитком закладу, організовує і стимулює професійну діяльність педагогічних працівників, сприяє формуванню культури організації, організовує й забезпечує їх діяльність.

2) Запровадження державно – громадської моделі управління навчального закладу передбачає залучення до управлінських процесів широкого загалу громадськості, батьків, громадських організацій. Тому одним з головних напрямів оновлення управлінської діяльності є набуття знань і вмінь щодо управління школою як соціальною системою.

3) Питання якості освіти потребують створення принципово нових моделей науково – методичної роботи.

Реалізувати визначені особливості управлінської діяльності можна виділивши функції управлінської діяльності в освіті, а саме:

- інформаційно-аналітична функція зводиться до створення інформаційної бази про стан об'єктів управління, умов і параметрів освітнього процесу. Т.Шамова відзначає, що однією з основних характеристик будь-якої системи, що визначає ефективність її функціонування, є комунікативність, як характеристика циркулюючих у ній інформаційних потоків (зміст інформації, ступінь її централізації, джерела одержання, виведення на рівень прийняття рішень) [6];

- мотиваційно-цільова функція пов'язана з умінням ставити перед собою й формувати в учасників навчально-виховного процесу уміння формулювати й усвідомлювати цілі діагностичного характеру, які можна оцінити, виходячи зі ступеня досягнення запланованих результатів. Провідною рисою мотиваційно-цільової функції є узгодження індивідуальних, групових і колективних цілей, дотримання учасниками навчально-виховного процесу намічених планів, регламенту навчальної діяльності;

- планово-прогностична функція є початком управлінського циклу. Безсумнівно, що будь-який управлінський вплив є результатом певного рішення. При цьому управлінське рішення повинне задовольняти низку вимог: мати цільову спрямованість; бути обґрунтованим; бути актуальним і сучасним;

- організаційно-виконавська функція полягає в установленні постійних і тимчасових взаєностосунків між усіма суб'єктами управління, визначенні порядку й умов функціонування. Вона проявляється у визначенні місця і ролі кожного члена колективу в досягненні поставлених цілей та реалізації планів. Ця функція визначає суттєві зв'язки між людьми, завданнями та виконанням; вона дозволяє інтегрувати та координувати всі наявні ресурси [2];

- контрольно-діагностична функція займає особливе місце в управлінській діяльності, адже забезпечує функціонування зворотного зв'язку та є підставою для визначення подальшої мети та завдань педагогічного впливу, корекції процесу педагогічної взаємодії. Ф.Котлер виділяє наступні етапи контролю як управлінської функції: виміри результатів діяльності, аналіз отриманих

результатів, проведення коригувальних дій і внесення змін у планування, організацію, мотивацію [3];

- регулятивно-корекційна функція забезпечує підтримку педагогічної системи в запрограмованому стані. Вона містить у собі поточне регулювання компонентів освітнього процесу й корекцію результатів [1]. Це дозволяє вносити корективи за допомогою оперативних засобів, способів і впливів в процесі педагогічного управління для підтримки педагогічної системи на запрограмованому рівні. Завдання цієї функції - підтримка того чи іншого рівню організації системи в даній ситуації.

Особливості управлінської діяльності в системі освіти можна розкрити через комплексне використання системного, стратегічного, синергетичного, рефлексивного, особистісно-діяльнісного, діалогового підходів.

Так, системний підхід дозволяє розглядати управління освітою як цілісність, що має свою мету, склад елементів, механізми їхньої взаємодії, що забезпечують її дієвість і функціонування; стратегічний – дозволяє розглядати управління навчальним закладом через сукупність процесів організації випереджувального моделювання розвитку освітньої діяльності, цілеспрямованого планування й гнучкого реагування на зміни зовнішнього середовища, орієнтації усіх суб'єктів на стратегію навчального закладу, відповідність їй планів розвитку всіх підрозділів; синергетичний підхід акцентує увагу управлінської діяльності з точки зору її самоорганізації та саморозвитку, виявляти і пізнавати загальні закономірності цих процесів; рефлексивний підхід, з одного боку, забезпечує предметне бачення досліджуваної реальності системи управлінської діяльності, з другого – дає змогу її освоювати, перетворювати у вигляді конкретної діяльності у процесі досягнення тих чи інших цілей і рішення практичних завдань; особистісно-діяльнісний підхід орієнтує на модель управління, яка враховує «людський фактор»; діалоговий – дозволяє зосередити увагу на залученні науково-педагогічних працівників до спільної управлінської діяльності.

Висновки. Управлінська діяльність в системі освіти - це організована, планомірна і системна діяльність, пов'язана з цілеспрямованою реалізацією специфічних управлінських функцій на основі пізнання, усвідомлення і використання об'єктивних законів і закономірностей конкретного навчального закладу в інтересах забезпечення його оптимального функціонування та постійного підвищення ефективності.

Подальшого дослідження вимагає проблема модернізації управлінської діяльності керівника ЗНЗ.

Література

1. Даниленко Л. І. Управління загальноосвітнім навчальним закладом як відкритою соціально-педагогічною системою: [конспект лекцій з курсу підвищення кваліфікації керівників загальноосвітніх навчальних закладів] / Л. І. Даниленко. – К.: ЦППО АПН України, 2002. – 17 с.
2. Донська Л. Директор успішної школи: поміркований консерватор чи раціональний інноватор / Л. Донська // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2011. – № 2. – С. 64–100.
3. Калініна Л. М. Програма самоосвіти керівників школи / Л. М. Калініна, Н. М. Островерхова та ін. // Завуч. – 1999. – № 16.
4. Мармаза О. І. Стратегічний менеджмент: траєкторія успіху / О. І. Мармаза. – Х.: Вид. гр. «Основа», 2006. – 160 с.
5. Поташник М.М. Управление современной школой: (В вопросах и ответах): Пособие для руководителей образовательных учреждений и органов образования / М.М. Поташник— М.: Новая школа, 1997. - 352 с.
6. Шамова Т.И., Третьяков П.И., Капустин Н.П. Управление образовательными системами: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Т.И. Шамова, П.И.Третьяков, Н.П. Капустин; под ред. Т.И. Шамоной. — М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2002. — 320 с

Белых Ольга Михайловна

Особенности управленческой деятельности в системе образования

В статье рассматриваются основные теоретические результаты исследования особенностей управленческой деятельности в системе образования через применение системного, стратегического, синергетического, рефлексивного, личностно-деятельностного, диалогового

подходов. Выделены функции управленческой деятельности в образовании: информационно-аналитическая, мотивационно-целевая, планово-прогностическая, организационно-исполнительская, контрольно-диагностическая, регулятивно-коррекционная.

Ключевые слова: образование, управленческая деятельность, подход, функция.

Bielykh Olga Mykhailivna

Features of management activities in the education system

In the article the basic theoretical research results management features of the education system through a systematic, strategic, synergistic, reflective, learner-activity, dialogue approaches. Dedicated management functions of education, information and analytical, motivational target, planning and predictive, organizational and performing control and diagnostic, regulation-correction.

Key words: education, management activity, the approach function.